

Työkyvyn ja työkyvyttömyyden uhkan arviointi työeläkejärjestelmässä, ammattillisen kuntoutuksen mahdollisuudet

7.6.2024

Jan Schugk

Työeläkevakuutusyhtiö Varma

VARMA

Työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen perusteet

- Henkilölle voidaan myöntää työkyvyttömyyseläke, jos hänen työkykynsä on **alentunut sairauden, vian tai vamman vuoksi merkittävästi vähintään vuoden ajaksi**
 - Ammatillinen kuntoutus on ensisijainen vaihtoehto ennen työkyvyttömyyseläkettä
 - Työeläkelaitokset arvioivat työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä ammatillisen kuntoutuksen kriteereiden täyttymistä
- Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää 17 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka ei ole saavuttanut ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää

Työkyvytön sairausvakuutuslain vai työeläkelain mukaan?

- Sairausvakuutuslaissa työkyvyttömyyden määritelmä on ammatillinen
 - Kun henkilö sairastuu niin, että hän ei pysty suoriutumaan tavallisesta työstään tai sitä läheisesti vastaavasta työstä, hän on **ammatillisesti työkyvytön**
- Työeläkelainsäädännön mukaan henkilön työkykyä verrataan mihin tahansa saatavilla olevaan työhön, jota hänen voisi "kohtuudella edellyttää tekevän"
 - Huomioon otetaan mm. henkilön koulutus, aikaisempi toiminta, ikä ja asuinpaikka
 - Jos henkilö ei pysty mihinkään työhön, hän on **yleisesti työkyvytön**

Työkyvyttömyysoikeuden selvittämiseksi tarvitaan hakemus ja ajantasainen lääkärinlausunto

- Työkyvyttömyyseläkettä ja kuntoutustukea haetaan lähettämällä työkyvyttömyyseläkehakemus n. 3 kk ennen sairauspäivärahaikauden päättymistä
- Hakemuksen liitteenä tulee olla B-lausunto (ei vanhempi kuin 6 kk)
- Osatyökyvyttömyyseläkettä voi hakea jo työssä ollessaan, ei edellytä sairauspäivärahaikautia
- Jos työeläkearvio on alle 1300 euroa/kk, voi työeläkkeen täydennykseksi hakea työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkkeenä – yksi hakemus ja lääkärinlausunto riittää sekä työeläkepuolelle että Kelaan

Ammatillinen kuntoutus on ensisijainen eläkkeeseen nähden. Mahdollisuus arvioidaan aina ennen eläkepäättöksen antamista

Kuntoutustuella olevan työntekijän seuranta

Kuntoutustuella olevien työntekijöiden tilannetta seurataan työnantajan ja työterveyshuollon kanssa yhteisissä palavereissa. Palavereissa ei käsitellä terveystietoja, vaan sitä miten työkyvyn palautuminen etenee ja varmistetaan että työntekijä saa toipumiselleen tarvittavan tuen

Prosessin aikana varmistetaan, että myös ammatillisen kuntoutuksen keinot käydään läpi ja kannustetaan työntekijää hakemaan kuntoutusta, jos sen myöntämiselle on edellytyksiä

Maksuluokkamallin uudistuksen myötä yli kaksi vuotta kestäneet kuntoutustuet käsitellään maksuluokkatapahtumina. Seurannan avulla varmistetaan että kuntoutustuen pitkittyminen ei tule yllätyksenä ja että kaikki vaihtoehdot kuntoutustuen pitkittymiselle on selvitetty

Mikäli kuntoutustuella olevan henkilön työsuhde ei enää ole voimassa, työnantaja voi seurata hänen tilannettaan eläkevakuuttajan asiointipalvelussa

Työhönpaluu hylkäävän eläkepäätöksen jälkeen

Tieto hylkäävästä eläkepäätöksestä

Työntekijä informoi työterveyshuoltoa ja työnantajaa saamastaan päätöksestä

Yrityksessä välitetään tieto

- Esihenkilölle
- HR:lle

Tarvittaessa HR kirjoittaa todistuksen TE-toimistoa varten

Työterveyslääkärin vastaanotto

Työterveyshuollosta kutsutaan työntekijä vastaanotolle

- Hylkäysperusteiden läpikäynti
- Katse työhön paluuseen
- Kuntoutuksen ennakkopäätös
- Suunnitelmat ja toimenpiteet
- Tarvittaessa työeläkevakuuttajan asiantuntijoiden konsultointi

Työterveysneuvottelu

Työterveysneuvottelu kutsutaan koolle

- Mukana esihenkilö, työterveyslääkäri sekä mahdollisesti paikallinen HR
- Työterveysneuvottelumuistion jakelu: työterveysneuvotteluun osallistuneet sekä tarvittaessa työeläkevakuuttaja

Seuranta

Seuranta 3-4 kuukauden kuluttua työterveyshuollossa

- Esihenkilön yhteydenpito työntekijään

A man with a tattoo on his hand and a woman are standing in a workshop, looking at a tablet together. The man is wearing a blue sweater and has a thoughtful expression, while the woman is wearing a pink sweater and is smiling. The background shows various workshop equipment and tools.

Ammatillisen kuntoutuksen kulku

VARMA

Työkyky heikkenee – vaihtoehtoisia ratkaisuja

Sairaus rajoittaa työkykyä

Työterveysneuvottelu

- Mikä on rajoitteen ennuste lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?
- Mihin työkykyä on jäljellä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

Työpaikan omat keinot

- Paluu normaalisti omaan työhön
- Työn muokkaus/ergonomiset ratkaisut
- Korvaavat työtehtävät
- Käynnit työterveyshuollon tms. työvalmentajalla
- Uuteen tehtävään kouluttautuminen työpaikan tai (aikuiskoulutustuen) turvin

Kela

- Sairauspäiväraha riittävän kuntoutumisen ajaksi
- Lääkinnällinen kuntoutus
- Paluu omaan/muokattuun/uuteen työhön kevennetysti
 - Osasairauspäiväraha
 - Työkokeilu työterveyshuollon päätöksellä
 - Kelan ammatillinen kuntoutus

Eläkevakuuttaja

- Työeläkevakuuttajan ammatillinen kuntoutus
 - Työkokeilu omaan tai muuhun työhön
 - Työhönvalmennus
 - Koulutus
 - Yrittäjyyden tukeminen
- Osakuntoutustuki/osatyökyvyttömyyseläke
- Kuntoutustuki/työkyvyttömyyseläke

Työsuhteen jatkamisen/päättämisen harkinta

Ammatillisen kuntoutuksen myöntökriteerit

Sairaus

Sairaus tai vamma aiheuttaa vähintään todennäköisen uhkan tulla työkyvyttömäksi lähivuosien aikana

Ansiot ja ikä

Viiden viime vuoden työansiot ovat vähintään 41 143,38 euroa (vuoden 2024 tasossa)

Edeltävien 36 kuukauden aikana ansioita tai poissaolo ansiotyöstä alle 3-vuotiaan lapsen tai yli 3-vuotiaan adoptiolapsen hoidon vuoksi

Ikä alle alimman vanhuuseläkeiän

Ammatti

Ammattipätevyys hankittu työn tai koulutuksen kautta

Työeläkekuntoutuja

Ei kuulu tapaturma- ja liikennevakuutusyhtiön kuntoutuksen piiriin

Tarkoituksenmukaisuus

Kuntoutus mahdollistaa työelämässä jatkamisen.

Työeläkekuntoutuksen hakeminen

Kuntoutussuunnitelma

- Kuntoutussuunnitelmaa ei tarvitse olla valmiina ammatillista kuntoutusta hakiessa
- Kuntoutussuunnitelma tulee olla kuitenkin tehtynä ennen kuin päätös kuntoutusohjelman tukemisesta voidaan tehdä
- Omalla työnantajalla tapahtuva kuntoutus suunnitellaan työpaikalla yhteistyössä työterveyshuollon kanssa
- Työeläkeyhtiö voi harkinnan mukaan tukea kuntoutussuunnitelman laatimista uravalmentajan avulla mikäli suunnitelma suuntautuu oman työpaikan ulkopuolelle

- Suunnitelman lähtökohtana on olemassa olevan osaamisen hyödyntäminen ja mahdollisuudet työllistymiseen terveydelle soveltuvaan työtehtävään.

SUUNNITELMAN SISÄLTÖ

- Kuntoutusvaihtoehto (työkokeilu, työhönvalmennus, koulutus tai tuki yrittäjälle)
- Kuntoutuksen järjestäjä (työnantaja tai oppilaitos)
- Ammatillisen kuntoutuksen kesto (aloitus- ja lopetuspäivämäärä)
- Yhteyshenkilön tiedot (esimerkiksi esihenkilö työkokeilun aikana)
- Perustelut sille, miten suunnitelma tukee työelämässä pysymistä tai sinne palaamista

Työeläkekuntoutuksen keinot

***Työeläkevakuuttajan
kuntoutuskumppaneiden uravalmentajien
apu on hyödynnettävissä mikäli
työhönpaluun ratkaisu ei löydy omalta
työpaikalta***

Työkokeilu

- Työkyvyn ja työtehtävien soveltuvuuden testaamista työtä tehden
- Voidaan toteuttaa omalla työpaikalla tai uuden työnantajan palveluksessa
- Kesto tavallisesti 3 kuukautta, enintään 6 kuukautta
- Aloitetaan usein kevennetysti 4 h/pvä, työaika lisätään asteittain

Työhönvalmennus

- Uusien työtehtävien oppimista ja uuden osaamisen hankkimista työtä tehden
- Työssäoppimisen tukena voidaan tarvittaessa hyödyntää koulutusta tai kursseja
- Voidaan toteuttaa omalla työpaikalla tai uuden työnantajan palveluksessa

Uudelleen koulutus

- Koulutusta työkyvylle soveltuvamman ammatin hankkimiseksi
- Mahdollinen vaihtoehto, kun aikaisempi koulutus- ja työhistoria eivät mahdollista työelämässä jatkamista
- Koulutustaso ja -muoto arvioidaan yksilöllisesti
- Koulutus voi olla syventävää lisäkoulutusta tai uuteen tutkintoon johtavaa koulutusta

Yrittäjyyden tukeminen

- Elinkeinotuki yritystoiminnan kehittämistä, jatkamista tai aloittamista varten.
- Tuen avulla voidaan kustantaa työtä helpottavia apuvälineitä, muutostöitä tai uusien työvälineiden hankkimista.
- Tuki perustuu tarveharkintaan, ja sen rinnalla on oltava myös muuta rahoitusta.
- Yrittäjän työkokeilu

Palkaton työkokeilu/työhönvalmennus

- **Toimeentulo**
Työeläkevakuuttaja maksaa kuntoutusrahan työntekijälle samansuuruisena koko työkokeilun ajan.
- **Tapaturmavakuutus**
Työeläkevakuuttaja ottaa tapaturmavakuutuksen työtapaturman varalta.
- **Poissaoloilmoitus**
Työnantajalle ja työterveydelle työpaikan käytäntöjen mukaisesti. Yli viikon poissaoloista ilmoitettava työeläkevakuuttajalle.
- **Lomaoikeus**
Ei kerrytä lomaa ellei työpaikalla toisin sovita.
- **Eläkekertymä**
Kuntoutusrahasta karttuu eläkettä.

Palkallinen työkokeilu/työhönvalmennus

- **Toimeentulo**
Työnantaja maksaa työntekijälle kokoaikatyön palkan, työeläkevakuuttaja maksaa kuntoutusrahan työnantajalle. Työnantajan kustannukseksi jää palkan ja kuntoutusrahan erotus ja palkan sivukulut.
- **Tapaturmavakuutus**
Työnantaja hoitaa tapaturmavakuutuksen.
- **Poissaoloilmoitus**
Työnantajalle ja työterveyshuollolle työpaikan käytäntöjen mukaisesti. Yli viikon poissaoloista ilmoitettava työeläkevakuuttajalle.
- **Lomaoikeus**
Lomakertymä työehtosopimuksen mukaisesti.
- **Eläkekertymä**
Palkasta karttuu normaalisti eläkettä.

Työkokeilun ja osasairauspäivärahan vertailua

	Työkokeilu	Osasairauspäiväraha
Peruste	Työntekijän eläkelaki	Sairausvakuutuslaki
Työ	Omaan, muokattuun tai uuteen työhön. On voinut työskennellä myös lyhennetyllä työajalla ennen sairauslomaa. Joustava työaika 4-8 t/pv, kuitenkin vähintään n. 20 t / viikossa.	Omaan työhön lyhennetyllä (40-60%) työajalla. Työskentelyn on pitänyt olla kokopäiväistä ennen sairauslomaa. Osasairauspäivärahan edellytyksenä oleva kokoaikatyön määritelmä: kokoaikatyöllä tarkoitetaan pääsääntöisesti työtä, jossa säännöllinen työaika on vähintään 30 tuntia viikossa.
Lääketieteelliset edellytykset	Työkyvytön tai työkyvyttömyyden uhka. Pitkä sairauspoissaolo, vaikea sairaus.	Työkyvytön, mutta kykenee osapäivätyöhön ja työskentely ei vaaranna toipumista. Lyhyehkö sairausloma, parantuva sairaus.
Muut edellytykset	Työelämässä, ansiot yli rajamäärän, hakijan ikä alle alimman eläkeiän	Oikeus korvaukseen omavastuuajan 1+9 pv jälkeen, hakija 16-67-vuotias
Etuuden suuruus	Työkyvyttömyyseläke + 33 %	50 % täydestä sairauspäivärahasta
Kesto	1-6 kk	Korkeintaan 150 sv-päivää
Maksetaan	Työntekijälle tai työnantajalle, jos työnantaja maksaa täyden palkan (työnantaja ei voi maksaa osapalkkaa).	Työntekijälle tai työnantajalle, jos työnantaja maksaa täyden palkan (haettava 2 kk sisällä).
Tarvittavat asiakirjat	Kuntoutushakemus + B-lausunto	Osasairauspäivärahahakemus, + A-todistus/B-lausunto, (sopimus osa-aikatyöstä, jossa työnantajan maksaman palkan määrä)

Milloin Kelan etuudet ja milloin työeläkekuntoutus?

Osasairauspäivärahaa ja työterveyshuollon työkokeilua voidaan hyödyntää varhaisessa vaiheessa. Ammatillisella kuntoutuksella ehkäistään työkyvyttömyyseläkkeelle joutumista.

Työkyvyn arviointi riittävän pitkällä perspektiivillä on tärkeää: mikä on työkyky ja selviäminen omassa työssä 3 – 5 – 10 vuoden tähtäimellä?

Osasairauspäiväraha
Kela

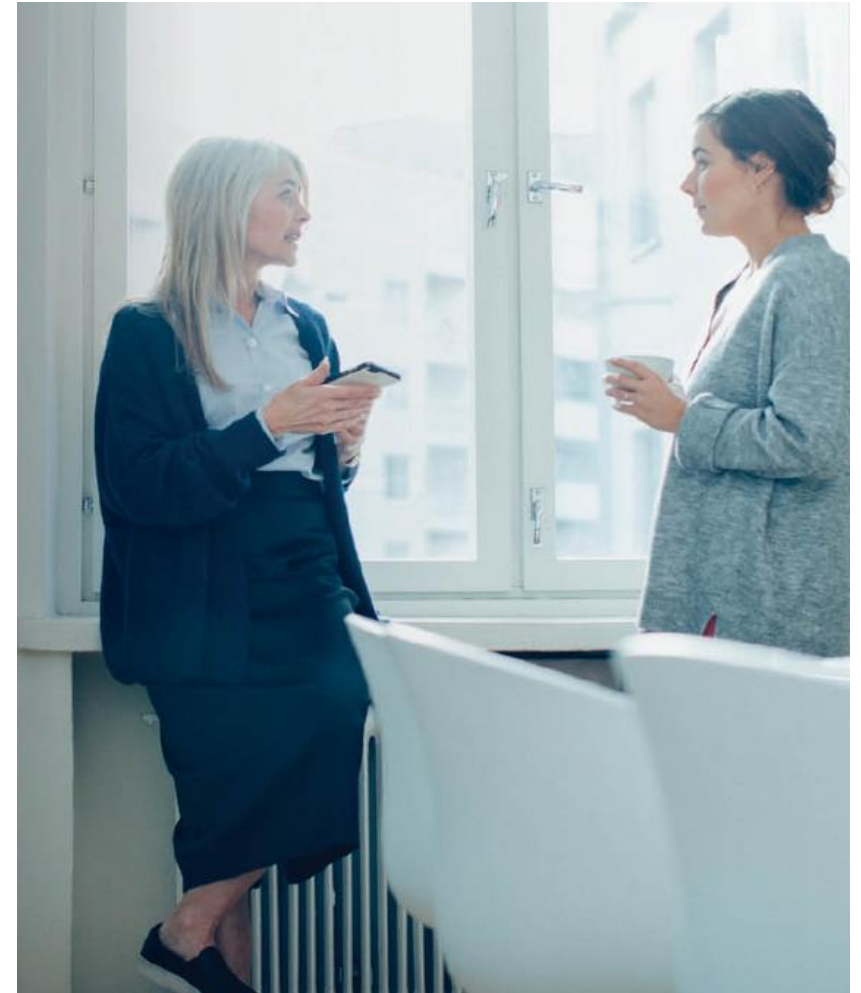
- Paluu omaan työhön kevennetysti

Työterveyshuollon
työkokeilu, Kela

- Tarve kokeilla uusia työtehtäviä omalla työpaikalla / palata selvästi muokattuun työhön

Ammatillinen
kuntoutus,
eläkevakuuttaja

- Työkyvyttömyyden uhka eläketasoisesti

Tietosuoja-asiat

Ammatillinen kuntoutus ja työkyvyttömyyseläke

VARMA

Mitä tietoja työeläkevakuuttaja voi antaa **kuntoutusasioissa**?

Työnantajalla on oikeus saada työeläkevakuuttajalta työeläkemaksun tarkastamista ja talous- ja henkilöstöhallintoa varten välttämättömät tiedot myönnetystä eläkkeestä, sen muodosta sekä alkamisesta ja päättymisestä (TyEL 194 §).

- ❑ Ammatillisen kuntoutuksen asioissa työeläkevakuuttaja voi antaa työnantajalle ja työterveyshuoltoon kuntoutusasian hoitamiseen tarvittavaa tietoa, jos
 - hakijalta on tähän suostumus ja
 - työsuhde on voimassa
- ❑ Näitä tietoja **ei voida antaa**:
 - Tietoa tulevasta ratkaisusta tai siitä onko päätöksestä valitettu.
 - Tietoa myönnön tai hylkäävän päätöksen perusteista.
 - Tietoja kuntoutussuunnitelmasta joka suuntautuu muualle kuin paluuseen omalle työpaikalle.
 - Työntekijän terveydentilaa koskevia tietoja.

Jos jokin askarruttaa, kannattaa olla suoraan yhteydessä työntekijään

Mitä tietoja työeläkevakuuttaja voi antaa **työkyvyttömyyseläkeasioissa**?

Työnantajalla on oikeus saada työeläkevakuuttajalta työeläkemaksun tarkastamista ja talous- ja henkilöstöhallintoa varten välttämättömät tiedot myönnetystä eläkkeestä, sen muodosta sekä alkamisesta ja päättymisestä (TyEL 194 §).

- ❑ Työeläkevakuuttaja voi lisäksi antaa tiedon hakemuksen vireillöolosta, mikäli työnantajan kuvauspyyntö on lähetetty työnantajalle.
- ❑ Näitä tietoja **ei voida antaa**:
 - Tietoa B-lausunnon tai muun liitteen saapumisesta tai toimitetun lausunnon päivämäärää.
 - Tietoa tulevasta ratkaisusta tai siitä onko päätöksestä valitettu.
 - Tietoa myönnön tai hylkäävän päätöksen perusteista.
 - Työntekijän terveydentilaa koskevia tietoja.

Jos jokin askarruttaa, kannattaa olla suoraan yhteydessä työntekijään

VARMA